

SARS YI SAYINA MITWANANO YA NTIRHISANO NA DHA, BMA NA GPW

Tshwane, 3 Dzivamisoko 2025 - Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS), kun'we na Ndzawulo ya Timhaka ta Xikaya (DHA), Vulawuri bya Vufambisi bya Mindzilekani (BMA), na Mitirho ya Nkandziyiso ya Mfumo (GPW), va tekile goza lerikulu ku hlohotela ntirhisano lowu hlanganisiweke swinene na matimba hi ku sayina ntwanano wa ntirhisano eka modenayizexini na dijithayizexini. Ntwanano wo kongoma wu endliwile exikarhi ka SARS na DHA, lowu tumbuluxeke rimba ro anama ra ntirhisano exikarhi ka mavandla.

Mitwanano leyi yi fambisana na Cinco wa Xidijitali wa Kungu ra Mfumo, lowu Khabinete yi nga wu pasisa hi ti 25 Nyenyakulu 2025. Leri goza ra nkoka swinene leri nyikaka nhlamuselo eka endlelo ra mfumo hinkwawo ku tirhana na mitlhontlho yintshwa na leyi cincaka eka vutiviki bya xidijitali na nkumisiso wa vukungundzwana.

Ntwanano wo sungula wu sayiniwile exikarhi ka Khomixinara wa SARS na Mulawuriangarhelo wa DHA. Ntwanano lowu wu pfuxeleda *Direct Master Agreement*, lowu a wu ri tshaku ra vuxaka bya nkarhi wo leha exikarhi ka mavandla, lebyi sunguleke hi 2010. SARS y tlangile xiave xa nkoka ku pfuneta DHA ku tumbuluxa tisisiteme ta yona ta *IT* leti ndlandlamuxiweke. Ntwanano wa namuntlha wu ta dzikisa ntirhisano eka tipulatifomo ta xidijiti ku antswisa vukorhokeri no ndlandlamuxa switiviwa.

Ntwanano wa vumbirhi a ku ri memorandamu ya ntwisisano ya mavandlanyingi exikarhi ka DHA, SARS, BMA, na GPW. Leswi swi kombisa goza ro ya emahlweni ku tumbuluxa rimba ro fuma ku kotisa, tiyisisa, no langutela xinakulobye xa qhinga exikarhi ka vasayini. SARS na BMA a va tirhela nxaxameto lowukulu na ntirhisano wa le kusuhi. Ntwanano lowu wa nkoka wu pfuna ku hlanganisa SARS na BMA hi qhinga na mitirho.

Khomixinara Kieswetter u vurile leswaku:

"Mitwanano leyi hetisiweke namuntlha yi mbhonyela ku humelela ka endlelo ra mfumo hinkwawo ku lwa na mitlhontlho ya ximodeni no tlakuka leyi mfumo wu hlanganaka na yona. Xivandla xo va na pulatifomo yo fana lexi tirhanaka na vutitivisi bya xidijitali byo hlawuleka eka vanhu na tienthinthi xi ta pfuna mfumo ku tiyisisa leswaku ku na vutitivisi byin'we ntsena lebyi munhu a burisanaka na mfumo hi byona. Pulatifomo leyi hlanganisiweke yi ta sivala malinghena ya mitirho mimbirhi, ku fana na loko munhu a amukela mpandzwa lokohiletlhelo a ri thoriwile hi mfumo. Yi ta tlhela yi aka nhlango wa ximodeni wo tlhariha lowu endlaka ntshukotshuko wa vanhu wo rhelela"

Livhuwani Makhode, Mulawuriangarhelo wa DHA, u humeserile ehandle ntsako wa yena eka mpfuxelelo wa ntwanano exikarhi ka DHA na SARS. U vurile:

"Vuxaka lebyi byo hlawuleka no tiya na SARS, lebyi veke kona ku sukela hi 2010, byi kombisa goza ro lulama eku tirhaneni na mitlhontlho yo tala leyi Timhaka ta Xikaya ti hlanganaka na yona. Ku tumbuluxa pulatifomo ya xidijitali yo tlhariha ku fikela ntshukontshuko wo ntshuxeka wa vanhu lokohiletlhelo ku tiyisisiwa leswaku vanhu lava nga lavekiki va bvumbunuriwa ku tava goza lerikuluku ya emahlweni. Ntirhiso wo hetiseka wa dijithayizexini, ku katsa na ntirhiso wa bayometiriki, i ndlela leyi mfumo yi nga ta tirha hi wona. Ntirhisano lowu wu ta hatlisisa mapfumba mo fana na mipfumelelo ya marendzo ya xielekitironiki, dijithayizexini ya phurosese ya ku endliwa mutshami, no tirhisa maendlelo ma vuswikoti swinene ma vutshamo bya nkarhi hinkwawo".

Khomixinara wa BMA Dkd. Masiapato u ndhundhuzerile ntirhisano wa xiyimo xa le henhla exikarhi ka SARS na BMA. U vurile leswaku:

"Ntwanano wa mavandlanyingi lowu sayiniweke namuntlha wu ta ndlandlamuxa vuxaka lebyi a byi ri kona khale na SARS. U tiyisisile nkoka wa ntirhiso wa phurosese ya digithayizexini etindhawini to nghena no huma na tindhawu ta nsindziso nawu wa mindzilekani. Vuxaka lebyi nga kona lebyi hanyaka byi ta vuyeriwa swinene ku suka eka ntwanano lowu no tumbuluxa nkoka wa ntiyiso eka vaendzi lava ngenaka no huma etikweni lokohiletlhelo ku ndlandlamuxiwa vuswikoti ku yimisa ntshukontshuko wa vahlapfa lava nga riki enawini".

Muofisirinkulu wa Mitirho yo Kandziyisa ya Mfumo Mnn Alina Fosi u vurile leswaku a ku ri nxiximo eka yena hi ku yimela GPW ku vumba xiphemu xa ntwanano lowu wa mavandlanyingi. U vurile leswaku:

"GPW i xiphemu xa mbangu wa xidijitali, naswona ntwanano lowu kwalaho wu ta pfuneta nhlango hi mphakelo eka xileriso xa wona, na xiave xa qhinga, na xivono tanihi Senthara ya Vulawuri bya Ntiyisiso na Ntshembo wa Xidijitali. GPW yi ta tirhela xiave xa ntiyisiso na ntiyisiso wa tiID ta xidijitali hi ku tirhisa tipulatifomo ta mfumoxielekitironiki kuu kotisa vaaki va RSA ku fikelela vukorhokeri bya vona eka nkhumbo wa batheni hi ku tirhisa thekinoloji ya riqingo. Leswi swi na nkoka tanihileswi vuhlayiseki bya matsalwa ma mfumo byi nga ta tiyisisiwa no tshembiwa. Hi nkankanakano, dijithayizexini ya matsalwa a yi ndlandlamuxi ntsena vuhlayiseki, kambe yi ta tlhela yi tiyisisa nkoka wa wona na ntiyiso hi ku kotisa vaendzi marendzo mo sirheleleka no pfumala swikhutu ngopfungopfu loko va endzela etikwenikulu na le ndzhandzheni".

Xifaniso: Ku sayiniwa ka Ntwanano wa Ntirhisano wa Mavandlanyingi - Ximatsi ku ya exineneni: Khomixinara wa BMA Dkd Masiapato, Khomixinara wa SARS Ttn Edward Kieswetter, CEO wa GPW Mnn Alinah Fosi, Mulawuriangarhelo wa DHA Ttn Livhuwani Tommy Makhode.

Ku kuma vuxokoxoko ku ya mahlweni, u komberiwa ku tihlanganisa na SARSMedia@sars.gov.za.